

Biblioteci și bibliotecari

Vizită de studiu la Biblioteca Națională a Norvegiei și la Biblioteca Universității din Halden

de Manuela Zănescu

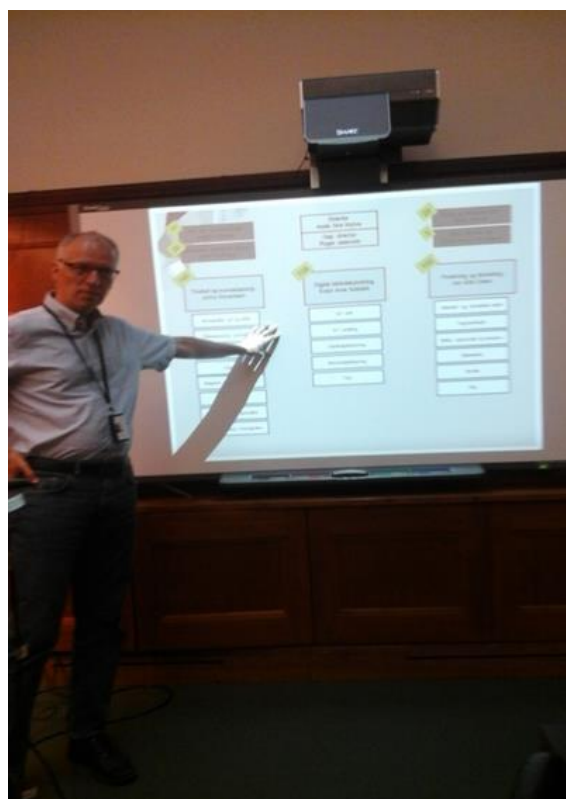
În zilele de 17 și 18 septembrie, am efectuat, împreună cu Smaranda Vultur, colega mea de la Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” din Timișoara, o vizită în Norvegia, la Biblioteca Națională din Oslo, respectiv la Østfold University College Library, Halden. La Oslo, obiectivele vizitei au fost cunoașterea modului în care se implementează proiectul național de digitizare la Biblioteca Națională și stabilirea de contacte pentru o viitoare consiliere în cadrul unui proiect similar al BCUT. La Halden s-au urmărit schimbul de informații privitoare la modul de instruire a utilizatorilor și stabilirea unei structuri de cursuri pentru orientarea și instruirea utilizatorilor BCUT, incluzând aspectele ce țin de persoanele cu dizabilități.

Directorul IT de la Biblioteca Națională a prezentat proiectul național de digitizare, din perspectiva misiunii asumate de bibliotecă, aceea de conservare și valorificare a patrimoniului cultural național norvegian. Biblioteca folosește un soft produs de compania care oferă și softul Aleph, ce îi permite digitizarea oricărui document referitor la Norvegia, apărut oriunde în lume, indiferent de format. Documentele sunt catalogate și intră în baza de date a bibliotecii, fiind apoi utilizate pentru bibliografii, expoziții tematice, în genealogie etc.

Delegația română a prezentat proiectul BIBLIO-IDENT, ca pe un prim pas în efortul de digitizare și valorificare a patrimoniului cultural din zona de vest a țării. Directorul pentru digitizare, dl. Svein Arne Solbakk, a arătat că în perioada 1990-1999 au fost digitizate la Oslo 50000 de volume, iar în prezent ritmul este de 1000 de cărți săptămânal, un milion de pagini pe lună, 40000 de pagini de periodice pe săptămână și 200000 de pagini de ziar transferate în format digital de pe microfilme. În prezent, colecția cuprinde

400,000 de titluri (80% din totalul cărților norvegiene), douăzeci de milioane de pagini de ziar (cca 25% din întreaga colecție de presă din Norvegia). Au fost prezentate echipamentele din departamentul de scanare, de la scanerul A0, până la cele cu lumină rece și aparate foto pentru fotografii și ilustrate. Au mai fost prezentate schema întregului proiect de digitizare, etapele acestuia și resursele materiale și umane implicate. Cele două biblioteci vor continua schimbul de informații pe probleme de digitizare.

La Halden, atenția s-a îndreptat spre programele de orientare, instruire și asistare a utilizatorilor. În cele două sedii ale bibliotecii lucrează 18 angajați, care oferă utilizatorilor servicii precum cursuri de utilizare a bazelor de date, prezentări de baze

de date, ghidaj în regăsirea informațiilor, suport individual pentru căutare în bazele de date. Cele circa 130000 de cărți din colecție au fost împrumutate de 65620 de ori în anul 2014, iar utilizatorii au avut acces la treizeci de baze de date.

După încheierea prezentării generale s-a efectuat un tur al bibliotecii. Clădirea nouă, cu un design modern, oferă un spațiu multifuncțional de lectură, socializare, documentare, activități didactice și profesionale. Vitrarea clădirii este generoasă, peretele orientat spre exterior fiind realizat din sticlă. Pervazul ferestrelor este foarte lat și

dotat cu saltele ce sunt folosite de utilizatori pentru lectură, studiu sau odihnă! Mobilierul nou, de culoare albă, conferă un aer mai puțin convențional și impresia de spațiu aerisit, chiar dacă rafturile sunt așezate grupat, ca într-un depozit de carte. Există un loc desemnat pentru accesarea informațiilor pe calculatoarele bibliotecii, poziționat la intrarea în incintă. Punctul de primă informare pentru utilizatori este vizibil la intrarea în bibliotecă. Turul de bibliotecă a cuprins:

- colecția de carte unde s-a urmărit modul de organizare
- zona de informare cu materialele specifice de promovare (un panou cu cărțile cadrelor didactice, nou intrate în colecția bibliotecii, un monitor cu afișaj electronic pentru programul bibliotecii)

- birourile de prelucrare a documentelor unde bibliotecarii lucrează prin rotație (spre deosebire de BCU Timișoara, unde fiecare bibliotecar are sarcini precise doar în sectorul în care este angajat).

- cele două spații desemnate pentru organizare de cursuri

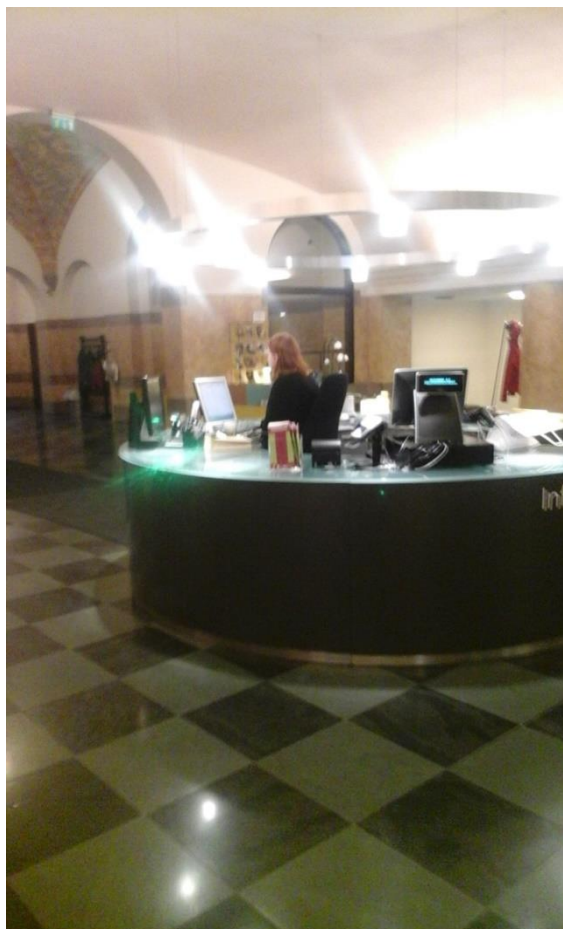
- minicolecția de periodice (și la BCU Timișoara a scăzut numărul abonamentelor la publicațiile periodice în format tipărit datorită faptului că acestea pot fi accesate online sau chiar sunt abonate cu întreaga arhivă în format electronic).

În bibliotecă sunt amenajate spații de studiu în care nu se vorbește, dar și spații în care utilizatorii pot interacționa, lucra în grup și chiar ... cânta la pianul din dotare.

Psihologul Universității, prof. Marianne Klever Ness, s-a referit în prezentarea sa la utilizatorii cu dizabilități sau cu nevoi speciale. S-au discutat tipurile de dizabilități pe care le au unii dintre utilizatori și nevoile lor specifice. S-a discutat, de asemenea, cum pot fi identificate și rezolvate nevoile specifice de informare ale persoanelor de etnii diferite.

Computerele bibliotecii sunt dotate cu softuri care vin în sprijinul persoanelor cu dizabilități de vedere, iar culoarele, stâlpii bibliotecii și ai universității au covoare și benzi tactile, spații de lectură și utilități destinate persoanelor cu handicap locomotor, cu acces direct de la parter sau la lifțuri.

Cursurile de instruire a utilizatorilor sunt ținute de către bibliotecari desemnați, se bazează în mare măsură pe instrumente digitale și țin seama de nivelul de pregătire al studenților. Bibliotecarii susțin cursurile de *scriere academică*, de *evaluare a resurselor de informare* și de *utilizare a materialelor de referințe* și mențin un contact permanent cu cadrele didactice din universitate. Tot ei realizează, administrează și interpretează în mod constant chestionare pentru utilizatori. Rezultatele sunt întrebunțate în optimizarea strategiilor bibliotecii privitoare la relațiile cu utilizatorii și în diverse articole publicate în jurnale de specialitate sau în comunicări prezentate în conferințe. Următoarea prezentare o vor face la Tallinn (Estonia) în luna noiembrie și are la bază chestionarul "Library Instruction's Impact on Students' Search Behaviour" pentru măsurarea impactului cursurilor realizate asupra

comportamentului informațional al studenților din anul I, referindu-se la modul de căutare și regăsire a informațiilor. Else Norheim a prezentat obiectivele chestionarului, metoda de analiză folosită și rezultatele obținute, ca și studiul în care s-au concretizat aceste informații. Chestionarul s-a reluat asupra aceluiași eșantion de studenți, de data aceasta când au ajuns în anul al III-lea de studiu.

La Halden s-a urmărit în primul rând stabilirea unui contact, cunoașterea modalității de abordare a problemelor comune

și soluționarea acestora. Am observat cum ne poate ajuta un model cultural diferit să soluționăm problemele studenților străini care devin membri ai bibliotecii noastre. În cazul nostru, acești studenți, care provin din medii culturale diferite, sunt sosiți în Timișoara fie prin programul Erasmus+, fie în anul pregătitor (viitori studenți la Universitatea de Medicină și Farmacie, Universitatea Politehnică sau la Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului). Datorită acestui nou tip de public, devenit tot mai numeros în ultimii ani, biblioteca este pusă în situația de a veni cu servicii și abordări diferite în întâmpinarea lor, de a realiza cursuri, de a-și diversifica oferta.

Diversitatea culturală a fost dezbătută la întâlnirea cu colegii din Halden sub aspectul etnic al publicului dar și cel multicultural al colecțiilor de documente. S-au discutat inclusiv moduri de abordare în ce privește studenții romi din România, studenții din Republica Moldova și studenții străini cu burse de studiu pe termen lung, sau cei care studiază pe termen scurt. Majoritatea devin membri ai bibliotecii, iar acest lucru înseamnă că trebuie să avem în vedere dezvoltarea colecțiilor de documente în limbi de circulație internațională, să avem personal instruit, care să poată vorbi limbi străine, să folosim un sistem de semnalizare internațional, astfel încât oricine să se poată orienta ușor.

Schimburile culturale pe care am dorit să le organizăm au devenit posibile datorită acestui proiect. Bibliotecarii din Halden au fost foarte deschiși la propunerea noastră de a continua colaborarea și de a ne împărtăși reciproc expertiza în domeniul biblioteconomic. Am identificat puncte

comune încă de la prima prezentare. În ambele biblioteci există câte o colecție de carte austriacă, un fond de documente finanțat de Ambasada Austriei. Ambele biblioteci sunt interesate să dețină un program de instruire a utilizatorilor, în ambele instituții se face serviciul de împrumut interbibliotecar.

Obiectivul principal al vizitei la cele două biblioteci a fost stabilirea de contacte și realizarea unui parteneriat cu reprezentanții Bibliotecii Halden pentru facilitarea schimbului de experiență în ceea ce privește următoarele aspecte:

- Realizarea unui program de orientare pentru utilizatori creat ținând cont de necesitățile lor în funcție de etnie și de nivelul de studiu.
- Înțelegerea modului de organizare a procesului de digitizare și stabilirea de contacte cu profesioniști în domeniu.
- Facilitarea accesului persoanelor cu dizabilități la sălile de lectură și la regăsirea informațiilor necesare.

Rezultatele proiectului

1. Orientarea utilizatorilor

Cursurile pentru utilizatori s-au organizat în BCUT doar ca prezentări, la solicitarea unor cadre didactice, însă nu a existat un program constant de furnizare a acestora. Intenția BCUT este să realizeze un program coerent și funcțional cu caracter permanent. Din acest motiv a fost aleasă Biblioteca Halden, care deține un asemenea program și unde bibliotecarii au o colaborare strânsă cu cadrele didactice din universitate.

2. Înțelegerea modului de organizare a procesului de digitizare și stabilirea de contacte

Vizita la Biblioteca Națională din Oslo a urmărit, pe lângă stabilirea unui contact cu angajați din Departamentul IT, cunoașterea modului cum se realizează proiectul național de digitizare coordonat de către această bibliotecă. Această inițiativă a fost luată de către BCUT și în urma anunțului făcut într-un articol, apărut în *Scandinavian Library Quarterly*: "The Norwegian digital library" (<http://slq.nu/?article=the-norwegian-digital-library>). Potrivit acestuia, Biblioteca Națională a Norvegiei a inițiat un proiect de proporții,

care presupune ca, pe parcursul a 20 de ani, să recupereze în „cloud” toată moștenirea culturală existentă în biblioteci. S-a început, astfel, un program de digitizare a întregii colecții de documente indiferent de format și de suportul pe care se află informația. Digitizarea conținutului documentelor cuprinde atât cărți, periodice, colecții speciale, manuscrise, hărți, cărți poștale, discuri, casete, CD-uri, DVD-uri, cât și emisiuni radio și programe TV. Până în anul 2012 în cele 2 sedii ale Bibliotecii Naționale (Mo i Rana și Oslo) se digitizaseră deja 350.000 de ziare, 235.000 de cărți, 240.000 de manuscrise. Plecând de la un astfel de palmares, s-a ajuns la utilizarea acestui catalog și în bibliotecile universitare. Același soft de bibliotecă îl folosesc și bibliotecarii din Østfold. Din acest motiv s-a dorit ca BCU Timișoara să se documenteze direct de la sursă asupra unui program complex de digitizare.

Un aspect interesant pentru noi era și cel legat de copyright. Pentru realizarea acestui catalog accesibil online s-au făcut acorduri cu editurile la nivel național. La catalogul Bibliotecii Naționale din Oslo accesul se face pe bază de legitimație și IP de

computer. În acest fel accesul este controlat. Prin procesul OCR (Optical Character Recognition) se realizează accesul și regăsirea informațiilor în sistem electronic. La BCUT nu s-a folosit acest sistem la includerea cărților în format de text integral.

3. Satisfacerea nevoilor de informare ale utilizatorilor cu nevoi speciale

La BCUT există deja, în clădirea nouă, un acces pentru persoanele cu handicap direct spre liftul care duce la toate nivelele cu săli de lectură, iar la etajul al II-lea este un cabinet special amenajat, pentru ca persoanele cu dizabilități să poată studia. Se vor face în continuare eforturi financiare și logistice pentru a veni în întâmpinarea utilizatorilor cu nevoi speciale (covoare tactile etc.) S-a stabilit ca, pe baza unui orar, să se anunțe organizarea de cursuri de prezentare pentru grupe de studenți. S-a realizat un plan preliminar pentru organizarea acestor cursuri. Cursurile pe care instituția noastră a decis, deocamdată, să le organizeze sunt:

- Curs de prezentare a OPAC (Open Public Acces Catalogue) și ROLINEST (un portal care permite căutarea în Catalogul virtual colectiv românesc în știință și tehnologie, căutarea simultană în cataloagele electronice ale celor mai importante biblioteci universitare din țară și nu numai.) – pentru nivelul I (an I și II licență)
- Curs de prezentare a bazelor de date electronice abonate - pentru nivelul II (anul III licență și master)
- Curs de realizare a bibliografiilor (prezentare ZOTERO) – pentru nivel licență, master și doctorat)
- Curs de evaluare a surselor de informare – nivelul I licență

Toate acestea vor deveni operaționale din anul viitor, pentru că necesită o perioadă mai lungă de realizare a materialelor. Cursurile vor fi ținute de bibliotecarii care au absolvit un Curs de Formator în educația adulților. De asemenea, se vor putea organiza cursuri de instruire (Curs de prezentare OPAC și Curs de prezentare a bazelor de date) și în limba engleză pentru studenții străini interesați.

După vizita de studiu la Biblioteca Națională din Oslo colegii din Laboratorul de informatizare din BCUT au fost informați în legătură cu modul de organizare al procesului de digitizare și li s-au prezentat materialele primite de la Departamentul IT din Oslo.

La începerea anului universitar s-au deschis, în cele două corpuri ale BCU Timișoara, puncte de informare și orientare pentru studenții din anul I. S-a stabilit, împreună cu Departamentul de Limbi Romane din cadrul Facultății de Litere, Istorie și Teologie, să se realizeze traducerea site-ului bibliotecii și în limba italiană, până la finalul anului 2015, în întâmpinarea numărului mare de vorbitori de limba italiană care studiază la Universitatea de Vest și care sunt membri ai BCU Timișoara.

În urma vizitei la Halden, la care au participat doi reprezentanți din BCU Timișoara, cinci bibliotecari de la Østfold și un cadru didactic, s-a decis, de comun acord cu colegii din bibliotecile Halden și Fredriksatdt, să continuăm colaborarea. În anul 2016 vom organiza un Workshop la care, timp de 2 zile, vor participa bibliotecari de la Halden.

Proiectul acestei vizite fost finanțat prin fonduri donate de Islanda, Liechtenstein și Norvegia (www.eeagrants.org).

